

Județul: Mediaș
 Plasa: Mediaș

Comuna: Mediaș
 Poporațiunea română: suflete.

16

Tablou nominal

despre locuitorii români, cari au luat parte la războiul din anii 1914—1918

Numărul curent	Numele și pronumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la război	A fost decorat cu medalia	A fost parte la războiul din anii 1914-1918			Serviciu executat în timpul războiului				Observații	
						Chimic	Artă	Alte servicii	Artă	Alte servicii	Alte servicii	Alte servicii		
1	Jean Biriș	Mediaș	Înc. dublt			/								
2	Jean Curceanu	Mediaș	carol			/								
3	George Titu	Mediaș	carol			/								
4	Victor Ciocan	Mediaș	carol			/								
5	Mihai Șeștea	Mediaș	carol			/								
6	Nicolae Băntă	Mediaș	carol			/								
7	Mihai Șeștea	Mediaș	carol			/								
8	Iulian Nistor	Mediaș	carol			/								
9	Fasile Rus	Mediaș	carol			/								
10	Jean Alțean	Mediaș	carol			/								
11	Ștef. Filip	Mediaș	carol			/								
12	Jean Șopa	Mediaș	carol			/								
13	Emil Ștefan	Mediaș	carol			/								
14	Jean Filip	Mediaș	carol			/								
15	Fasile Rus	Mediaș	carol			/								
16	Kikailă Ciocan	Mediaș	carol			/								
17	Ștefan Ciocan	Mediaș	carol			/								
18	Teodor Ciocan	Mediaș	carol			/								
19	Alexandru Ciocan	Mediaș	carol			/								
20	Iulian Ciocan	Mediaș	carol			/								
21	George Ciocan	Mediaș	carol			/								
22	Iulian Ciocan	Mediaș	carol			/								
23	Iulian Ciocan	Mediaș	carol			/								
24	Fasile Rus	Mediaș	carol			/								
25	Fasile Rus	Mediaș	carol			/								

Dr. Vasile MĂRCULEȚ¹
Dr. Alexandru BUCUR²

zbuclnirea Primului Război Mondial în anul 1914 a implicat participarea unui mare număr de locuitori români din Transilvania, în cadrul armatei austro-ungare. Cetățenii de naționalitate română Mediașului au avut propria participare și au dat propriul tribut de sânge. Din păcate, până în prezent, nu dispunem de lucrări de specialitate care să pună în evidență aportul locuitorilor Mediașului la război.

Studiul nostru își propune să prezinte aportul locuitorilor de naționalitate română din Mediaș la prima conflagrație mondială. Demersul inițiat de noi se bazează pe un document inedit, intitulat *Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918*, aflat la Arhivele Naționale, Serviciul Județean Sibiu, în Fondul Astra, pachet nr. 12, act nr. 12a.

Documentul studiat de noi conține 9 file, numerotate de la 16 la 24. Fila 24v este completată parțial, pe aceasta fiind realizat totalul. (Fig. 1, 2). El a fost realizat în urma demersurilor Astrei, îndeosebi ale lui Teodor V. Păcățean, pe lângă autoritățile locale³. În conformitate cu o însemnare de pe fila 24v, acesta a fost redactat la 8 februarie 1922⁴. Pe aceeași filă, actul poartă semnăturile primarului Mediașului, de la data respectivă, dr. Julius Stenzel (1920-1933), și prim-notarului primăriei orașului⁵.

Conform documentului supus analizei noastre, între 1914 și 1918 din Mediaș au fost

ROMÂNI MEDIEȘENI PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL 1914-1918. PE BAZA UNUI DOCUMENT INEDIT

concentrații sub diferite forme, pentru a lua parte la prima mare conflagrație mondială, sau determinat de aceasta, un număr de 476 locuitori de naționalitate română⁶. Cât au reprezentat aceștia din totalul populației de naționalitate română a orașului nu poate fi precizat cu exactitate, deoarece, spre deosebire celelalte documente similare din Fondul Astra, cel întocmit la Mediaș nu ne oferă numărul total al populației române de la data întocmirii acestuia⁷. Din acest motiv, pentru elucidarea aproximativă a acestui aspect am fost obligați să apelăm la datele transmise de Recensământul din 1910, ca fiind cel mai apropiat de izbucnirea războiului. Potrivit recensământului respectiv, în anul 1910 locuiau la Mediaș 8.626 de locuitori, dintre care 2.729 etnici români⁸. Raportat la aceste cifre, numărul românilor mobilizați în 1914 reprezintă 17,42% din rândul etnicilor români și aproximativ 5,52% din rândul populației orașului.

În ceea ce privește situația celor 476 de români medieșeni concentrați, 475 dintre aceștia, reprezentând 99,79%, au fost mobilizați pentru război⁹, iar unul (0,21%) a fost reținut și deportat¹⁰. Victima acestei măsuri represive a fost preotul unit (greco-catolic) Iuliu Nistor, viitorul protopop al Mediașului, care, potrivit unei însemnări din document, a fost deportat și încarcerat, timp de 20 de luni la Sopron, în Ungaria¹¹.

Documentul analizat ne prezintă importante informații cu privire la locul de origine și la apartenența socială a celor 476 de etnici români mobilizați. Referitor la primul aspect, constatăm din conținutul lui că 377 dintre ei, adică 79,20% erau născuți în Mediaș, iar 99, respectiv 20,80% erau născuți în alte localități, dar la momentul redactării actului erau stabiliți în Mediaș¹².

Din punctul de vedere al apartenenței sociale, actul investigat ne relevă o situație foarte complexă a celor 476 de locuitori români concentrați. După cum reiese din acesta, 326 (68,48%) au fost agricultori, 38 (7,98%) erau funcționari, 91 (19,11%) erau meseriași, 14 (2,94%) erau intelectuali, 6 (1,26%) erau întreprinzători, iar unul (0,21%) era cerșetor¹³.

Nici situația celor 475 de români mobilizați sub diferite forme pentru război nu a fost identică. Dintre aceștia, 421, respectiv 88,63%, au fost încadrați la partea activă, iar 54, însemnând 11,37%, la partea sedentară, pentru servicii auxiliare sau mobilizați pe loc¹⁴.

NUMĂRUL SERIEI	Numele și pronumele		Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Omobilizat în miltaj	A fost decorat cu medalii	Încadrările și gradele militare												Observații
	1	2					3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
76	Tranșila G.	Tranșila G.	Mediș	agricultor	1878		40	59	55	7	49	71	57	77	72	67			
77	Emilovici Pop	Emilovici Pop	Mediș	agricultor	1875														
78	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
79	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
80	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
81	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
82	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
83	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
84	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
85	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
86	Ștefan Ștefan	Ștefan Ștefan	Mediș	agricultor	1878														
Total							40541	357	71	71	55	19	28	45					

Fila 24

Alte informații se referă la gradele militare deținute de cei 475 de locuitori mobilizați pentru război. Dintre ei, 15 (3,15%) au fost ofițeri, 12 (2,52%) subofițeri, iar 445 (93,68%) gradați și soldați¹⁵. Trei dintre ei (0,63%) apar cu statutul de lucrător¹⁶. Acest lucru ne determină să credem că aceștia au fost mobilizați ca personal civil.

Facem aici, de asemenea, precizarea că toți cei 15 cu grad de ofițer au fost ofițeri inferiori. Cel mai înalt grad deținut a fost cel de căpitan¹⁷.

Potrivit documentului analizat, la sfârșitul războiului, din rândul celor 476 de români concentrați la începutul conflagrației, supraviețuiseră acesteia un număr de 415, adică 87,18%, iar 61 de persoane, respectiv 12,81%, nu s-au mai întors¹⁸. Din rândul supraviețuitorilor, 323, reprezentând 77,83% dintre aceștia, s-au întors acasă deplin sănătoși, 21, însemnând 5,06%, au fost răniți, vindecându-se ulterior, iar 71, adică 17,10%, au revenit din război invalizi¹⁹. Din totalul celor 61 de persoane care nu s-au mai întors, 35, însemnând 57,37% respectiv 7,35% din totalul celor mobilizați, și-au pierdut viața pe câmpul de luptă, reprezentând 31,14% dintre ei și 3,99% din total, au fost dați dispăruți, iar 7, adică 11,47% și 1,47% din total, au decedat în urma rănilor sau de boală²⁰.

Pe parcursul războiului, militarii mobilizați din Mediaș, și-au îndeplinit misiunea în mod exemplar, dovadă numărul apreciabil de deco-

rații și medalii austro-ungare primite. Numărul celor care au primit asemenea distincții s-a ridicat la 167, respectiv 35,15% din rândul celor mobilizați pe front²¹. Numărul decorațiilor și medaliilor primite de cei 167 de militari români din Mediaș s-a ridicat la 331²².

Grav afectate de pierderile suferite au fost familiile celor mobilizați la război, îndeosebi ale celor care și-au pierdut viața. În conformitate cu conținutul documentului, în urma celor care nu s-au mai întors din război au rămas 26 de văduve și 48 de orfani²³.

Dincolo de importanța pe care o prezintă, prin prisma informațiilor pe care le transmite, documentul analizat de noi lasă în suspensie mai multe aspecte, devenite tot atâtea chestiuni care își așteaptă rezolvarea. Conținutul său, care determină aceste probleme, nu permite însă, prin știrile pe care le transmite și elucidarea acestora.

Unul din aspectele care nu poate fi cunoscut, pe baza informațiilor transmise de act, îl reprezintă identificarea momentului în care au fost concentrați cei 476 de locuitori medieșeni de naționalitate română. Ne este absolut imposibil să stabilim pe baza informațiilor transmise de el, dacă toți au fost concentrați încă de la începutul primei conflagrații mondiale, în 1914, sau unii dintre ei au fost mobilizați sau încorporați ulterior, pe parcursul celor patru ani de război.

Documentul nu precizează, de asemenea, nici dacă românii medieșeni participanți la război în armata austro-ungară, respectiv supravieșuitoarii, au fost demobilizați cu toții abia la sfârșitul războiului, sau unii au fost lăsați la vatră încă în timpul acestuia. Referitor la acest aspect, logica ne determină să credem

că, cel puțin, cei deveniți inapți pentru război din diferite motive, cum ar fi cazul celor ajunși invalizi, să fi fost demobilizați în momentul în care a survenit incapacitatea.

Un alt aspect pe care conținutul actului nu ne permite să-l elucidăm îl reprezintă momentul stabilirii la Mediaș a celor proveniți din alte localități. Cu privire la acest aspect, înclinăm să credem că, cel puțin, o parte dintre aceștia nu locuiau în Mediaș în momentul mobilizării sau încorporării, ci că s-au stabilit în oraș între momentul demobilizării, oricare ar fi fost acesta, și 8 februarie 1922, data redactării actului. Exemplul cel mai elocvent din acest punct de vedere îl reprezintă cazul preotului Iuliu Nistor, care nu a funcționat la Mediaș până în momentul numirii sale în funcția de protopop, fapt produs abia la 1 octombrie 1918²⁴. În timpul Primului Război Mondial, Iuliu Nistor a funcționat ca protopop la Târgu Mureș, demnitate în care a fost numit la 22 ianuarie 1911²⁵. Știm de asemenea că el a fost deportat la Fertőmeggyes-Şopron între 28 august 1916 și 1 iulie 1917, ceea ce înseamnă cam 11 luni, nu 20 de luni, cum apare consemnat în document²⁶.

Pe baza constatărilor făcute, conchidem că documentul din 8 februarie 1922 nu reflectă cu claritate realitățile existente la Mediaș în perioada 1914-1918, cu privire la românii concentrați în timpul primei conflagrații mondiale. El redă însă cu fidelitate situația existentă în momentul redactării sale. Acest lucru nu îi diminuează însă în mod semnificativ importanța.

ROMANIANS FROM MEDIAS THAT PARTICIPATED IN THE FIRST WORLD WAR. Based on an Unique Document

On February 8, 1922 the local authorities were performing a statistic regarding the

Romanians from Medias that participated in the First World War. The statistic was realized at the request of Astra. The unique document registers 476 Romanians from Medias that were mobilized for war.

Keywords: Medias, Romanians, officers, soldiers, NCOs (noncommissioned officers), farmers, officials, craftsmen, intellectuals

BIBLIOGRAFIE

Surse

Arhivele Naționale, Serviciul Județean Sibiu, Fondul Astra, Pachet nr. 12, act nr. 12a: *Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918.*

Presă

„Unirea”, XXCIII, 1918, 60.
„Unirea”, XXI, 1911, 4.

Lucrări speciale

Monografia județului Târnava Mare, Sighișoara, 1944.

T.V. Păcățian, *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș aduse în războiul mondial din anii 1914-1918*, Sibiu, 1923.

M. Păcurariu, *Politica statului ungar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului (1867-1918)*, Sibiu, 1986.

NOTE

1 Doctor în istorie, profesor la Colegiul Tehnic „Medienseis” din Mediaș.

2 Doctor în istorie, Sibiu.

3 T.V. Păcățian, *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș aduse în războiul mondial din anii 1914-1918*, Sibiu, 1923, pass.

4 Arhivele Naționale, Serviciul Județean Sibiu, Fondul Astra, pachet nr. 12, act nr. 12a: *Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii*

1914-1918, ff. 16-24 (SJANSB, Fond Astra, pachet nr. 12, act nr. 12a: *Tablou nominal*).

5 *Ibidem*, f. 24.

6 *Ibidem*, ff. 16-24.

7 *Ibidem*, f. 16.

8 *Monografia județului Târnava Mare*, Sighișoara, 1944, p. 96.

9 SJANSB, Fond Astra, pachet nr. 12, act nr. 12a: *Tablou nominal*, f. 24.

10 *Ibidem*.

11 *Ibidem*, f. 16.

12 *Ibidem*, ff. 16-24.

13 *Ibidem*.

14 *Ibidem*.

15 *Ibidem*, ff. 16-17, 24.

16 *Ibidem*, f. 16, 18, 23.

17 *Ibidem*, f. 24.

18 *Ibidem*, ff. 16-24.

19 *Ibidem*.

20 *Ibidem*.

21 *Ibidem*.

22 *Ibidem*.

23 *Ibidem*.

24 „Unirea”, XXIII, 1918, 60, p. 3.

25 *Idem*, XXI, 1911, 4, pp. 46-47.

26 Cf. M. Păcurariu, *Politica statului ungar față de Biserica românească din*

Transilvania în perioada dualismului (1867-1918), Sibiu, 1986, p. 271, unde autorul îl dă ca funcționând la Târnăveni, jud. Mureș.